
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte märts 2019

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-349/17**: Eesti Pagar (eelotsus – riigiabi, ergutava mõju hindamine)
- **C-695/17**: Metirato (eelotsus – vastastikune abi maksudega seotud nõuete sissenõudmisel)
- **C-60/18**: Tallinna Vesi (eelotsus – jäätmed, taaskasutamine)
- **C-680/17**: Vethanayagam (eelotsus – viisaesindusleping, kaebeõigus)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanek:

- **C-681/17**: slewo (eelotsus – tarbijakaitse, internetist ostetud madratsi tagastamine)
- **C-372/18**: Dreyer (eelotsus – sotsiaalkindlustus, hüvitiste maksmine)
- **C-221/17**: M. G. Tjebbes jt (eelotsus – liikmesriigi ja kolmanda riigi kodakondsus)
- **C-724/17**: Skanska Industrial Solutions jt (eelotsus – ELTL artikli 101 alusel kahju hüvitist maksma kohustatud isikute kindlakstegemine)
- **C-569/17**: Euroopa Komisjon vs Hispaania Kuningriik (kohtujuristi ettepanek – direktiivi ülevõtmine, rahalised karistused)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-349/17: Eesti Pagar (eelotsus – riigiabi, ergutava mõju hindamine)

Euroopa Kohtu otsus, 5. märtsil 2019

Eesti Pagar sõlmis ostu-müügilepingu vormileiva ja röstisaia tootmisliini soetamiseks maksumusega 2 770 000 eurot. Leping jõustus pärast esimese 5% ettemakse laekumist 3. septembril 2008. Eesti Pagar esitas 24. oktoobril 2008 Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele (edaspidi EAS) toetustaotluse projektile, mille eesmärgiks oli uue vormileiva ja röstisaia tootmisliini soetamine ja paigaldamine. EAS rahuldab 10. märtsi 2009 otsusega taotluse ning maksis välja toetuse summas 526 300 eurot.

EAS teavitas 22. jaanuaril 2013 Eesti Pagarit, et sõlmitud müügileping rikub üldise grupierandi määruse (nr 800/2008) tingimusi, millest tulenevalt on Eesti Pagarile antud ebaseaduslikku riigiabi. Nimelt sõlmiti müügileping enne taotluse esitamist EAS-le, mistõttu ei ole tõendatud üldise grupierandi määrukses nõutud abi ergutav mõju. Eesti Pagar vaidlustas EASi otsuse, millega nõuti tagasi ebaseaduslik riigiabi. Ringkonnakohus esitas Euroopa Kohtule küsimused abi ergutava mõju hindamise kohta, abi tagasinõudmise kohta, kui komisjon pole riigiabi kohta otsust teinud, õiguspärase ootuse kohta ning aegumistähtaja ja intresside arvutamise kohta.

Euroopa Kohus meenutas, et üldise grupierandi määrukses on erand ELTL artikli 108 lõike 3 kohasest teatamiskohustusest, mille kohaselt on liikmesriigid kohustatud Euroopa Komisjonile teatama igast meetmest, millega nad kavatsesid abi anda. Kuna tegemist on erandiga, siis tuleb selles määrukses kehtestatud tingimusi tõlgendada kitsalt. Lisaks tuleb arvestada määruse sätete tõlgendamisel sellega, et tagatud oleks läbipaistvus ja õiguskindlus.

Üldise grupierandi määruse kohaselt on antaval abil ergutav mõju, kui abisaaja on enne projekti või tegevuse teostamiseks töö alustamist esitanud asjaomasele liikmesriigile abi saamiseks taotluse. See, et abitaotlus peab investeerimisprojekti teostamiseks töö alustamisest olema varasem, on lihtne, asjakohane ja sobiv kriteerium, mis võimaldab eeldada, et kavandataval abil on ergutav mõju. Liikmesriigi ülesanne on kontrollida, kas see kriteerium on täidetud. Miski **määrukses ei viita sellele, et liikmesriigile oleks soovitud üle anda kohustus kontrollida, kas esineb ka tegelik ergutav mõju või mitte**. Selline pädevus jääb seega ainult Euroopa Komisjonile.

Selleks, et teada saada, kas abitaotlus on esitatud enne „projekti või tegevuse teostamiseks töö alustamist“ **tuleb liikmesriigil kontrollida, kas enne taotluse esitamist on sõlmitud tingimusteta ja õiguslikult siduv kohustus**. Oluline aga ei ole seejuures see, milline on siduvast lepingust väljumise kulu.

Teiseks märkis kohus, et on juba otsustanud, et kui rikutakse ELTL artikli 108 lõike 3 kohast teavitamiskohustust, tuleb riigisisest õigust rakendades ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes antud abi tagasi nõuda. **Kohus leidis, et sama kohustus kehtib ka siis, kui liikmesriigi asutus tuvastab, et abi ei vasta üldise grupierandi määrukses ette nähtud erandi saamiseks seatud tingimustele**. Need kaalutlused kehtivad ka struktuurifondist kaasrahastatud abi suhtes.

Kolmandaks märkis kohus, et juhul, kui abi antakse Euroopa Komisjoni eelnevalt teavitamata, mistõttu on see ELTL artikli 108 lõike 3 kohaselt ebaseaduslik, ei saa abisaajal sel hetkel olla õiguspärast ootust, et kõnealuse abi andmine on seaduslik. **Õiguspärast ootust ei saa tekitada ka asjaolu, et liikmesriigi asutus otsustas toetuse anda. Nimelt liikmesriigi asutusel ei ole ELTL artikli 108 lõike 3 alusel pädevust vastu võtta lõplikku otsust, selle kohta, et puudub kohustus teatada taotletud abist Euroopa Komisjoni.** Lisaks ei sa liidu õiguse kohaldamise eest vastutava liikmesriigi asutuse tegevus, mis on liidu õigusega vastuolus, iseenesest olla ettevõtja jaoks alus õiguspärasele ootusele ning tal ei saa õiguspärast ootust olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus.

Neljandaks märkis kohus riigiabi tagasinõude aegumise tähtaja kohta, et liikmesriik ei saa tugineda kümneaastasele tähtajale, mis on sätestatud komisjonile riigiabi tagasinõudmiseks. **Liikmesriik saab tugineda finantshuvide kaitset määratlevas määruses nr 2988/95 sätestatud nelja-aastasele aegumistähtajale.** Selle määruse kohaselt võivad liikmesriikide pädevad asutused alustada nelja aasta jooksul menetluse kõikide eeskirjade eiramiste suhtes, mis kahjustavad liidu finantshuve. Struktuurifondist kaasrahastatud abi puhul on tegu liidu finantshuvidega.

Viimaseks märkis kohus, et ebaseadusliku riigiabi tagasi nõudmise peamine eesmärk on kõrvaldada konkurentsimoonutus, mille on põhjustanud sellise abi tõttu saadud konkurentsieelis. Abi tagastamisega kaotab abisaaja eelise, mis tal oma konkurentide ees turul oli, ning abi andmisele eelnenud olukord on taastatud. Samas abisaaja seisukohast seisneb tekkinud eelis ka nende intresside maksmatajätmises, mida ta oleks pidanud tasuma kõnealuselt abisummalt, kui ta oleks pidanud selle ebaseadusliku olukorra kestmise ajaks turult laenama. Järelikult tuleb konkurentsimoonutuse kõrvaldamiseks täita tagastamiskohustus koos intressidega. Juhul kui riigisisene õigus ei näe ette õiguslikku alust selliselt intresse tagasi nõuda, siis ELTL artikli 108 lõige 3 nõuab siiski, et **riigisisene õigus ei või kaasa tuua liidu õiguse kohaldamise nurjumist, mistõttu tuleb tagada ebaseadusliku abi tagasinõudmine täies ulatuses ning koos intressiga kogu ajavahemiku eest, mille jooksul abisaaja sai abi kasutada.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-695/17: Metirato (eelotsus – vastastikune abi maksudega seotud nõuete sissenõudmisel)

Euroopa Kohtu otsus, 14. märtsil 2019

Eesti Maksu- ja Tolliamet (EMTA) esitas direktiivi 2010/24/EL (vastastikuse abi kohta maksude, maksete ja teiste meetmetega seotud nõuete sissenõudmisel) alusel Soome Maksuametile sissenõudmistaotluse, mille esemeks oli Metirato OY-lt sissenõutavaks muutunud maksu ja sellelt arvestatud intressi sissenõudmine. Metirato OY kandis Soome Maksuhaldurile vabatahtlikult kokku üle 35 000 euro. Soome Maksuamet kandis EMTA kontole üle 15 541,67 eurot nõutud 28 754, 50 eurost.

Metirato OY avalduse alusel kuulutati pärast neid toiminguid välja Soomes tema pankrot. Pankrotihaldur esitas hagi Soomes Soome Maksuameti vastu, milles esitas pankrotivara

tagasivõitmise seaduse alusel nõude tasutud summa tagasivõitmiseks. Pankrotihaldur põhjendas hagi sellega, et maksuhaldurit on põhjendamatult eelistatud teiste võlausaldajate ees. Lisaks tasuti maksuvõlga pankrotivara suurust arvestades märkimisväärselt suures summas.

Helsingi esimese astme kohtus kerkis ühe küsimusena see, kes on kostjaks tagasinõude summa 15 541,67 osas, mille nõudis Soome Maksuamet sisse EMTA palvel. Teiseks soovis Soome kohus teada, kas oluline on see, et teise liikmesriigi taotluse alusel sissenõutud vara hoitakse eraldi ja see ei segune taotluse saanud liikmesriigi varaga.

Esmalt tuleb Euroopa Kohtu sõnul arvestada sellega, et Metirato pankrotihaldur vaidlustab hagi Soome õigusest lähtuvalt nõuete sissenõudmise Soome kohtutäituri poolt. Kuna nende nõuete sissenõudmine täitemenetluses algatati sellise sissenõudmistaoitluse täitmiseks, mille Eesti ametiasutused olid saatnud Soome ametiasutustele direktiivi 2010/24 alusel, siis **on direktiivi kohaselt tegemist taotluse saanud liikmesriigis võetud täitemeetmega**. Sellise vaidluse korral, mis käsitleb taotluse saanud liikmesriigis võetud täitemeedet, tuleb direktiivi kohaselt pöörduda taotluse saanud liikmesriigi pädeva organi poole vastavalt seal kehtivatele õigusnormidele.

Asjaolu, et vaidlus toimub menetluse raames, mis puudutab taotluse saanud liikmesriigis asutatud äriühingu pankrotivara tagasivõitmise nõuet, ei sea kahtluse alla direktiivis kehtestatud vaidluse lahendamise eeskirju. Direktiiv nimelt ei ole kehtestanud erinevaid reegleid olenevalt sellest, millist laadi on menetlus, milles vaidlus tekib. Järelikult tuleneb direktiivist, et **selline hagi nagu põhikohtuasjas peab olema suunatud taotluse saanud liikmesriigi vastu, isegi kui vaidlustamine toimub menetluses, milles nõutakse vara tagasivõitmist selles liikmesriigis asutatud äriühingu pankrotivara hulka**.

Kuna direktiivis ei ole kindlaks määratud kuidas peab taotluse saanud liikmesriik hoidma sissenõutud summasid, siis kuulub see küsimus liikmesriikide pädevusse. Tingimuseks on, et sissenõutud summade ja kohaldatava intressi ülekandmise kohustus on täidetud. Seega asjaolu, kas sisse nõutud nõuete summat hoitakse taotluse saanud liikmesriigi varast eraldi või see seguneb tema varaga, ei mõjuta kohtu tõlgendust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-60/18: Tallinna Vesi (eelotsus – jäätmed, taaskasutamine)

Euroopa Kohtu otsus, 28. märtsil 2019

Tallinna Vesi tegeleb reovee käitluse ja puhastusega ning soovis, et Keskkonnaamet lubaks puhastusprotsessi käigus tekkinud reoveesette tootena (kompost) uuesti kasutuse võtta. Keskkonnaamet ei väljastanud AS Tallinna Veele jäätmeluba, millega võiks toodet vabalt müüa, kuna tegemist on jäätmeseaduse kohaselt jätkuvalt jäätmetega. Nimelt võib jäätmeseaduse kohaselt jäätmetest saada toode vaid juhul, kui jäätmed täidavad EL õigusaktis või keskkonnaministri määruse alusel kehtestatud nõuded. Praegusel juhul EL nõudeid kehtestatud pole. Reoveesetest toote valmistamise nõuded on kehtestatud keskkonnaministri määrusega ning vaid seal kehtestatud nõuetele vastamisel on võimalik sete vabastada jäätme staatusest. Ringkonnakohtul tekkis siiski kahtlus, kas jäätmedirektiivi (2008/98/EÜ) kohaselt

võib isik nõuda, et ka üksikjuhtumil tuleb liikmesriigi pädeval asutusel hinnata seda, et jäätmed on lakanud olemast jäätmed. Seda ka juhul kui tootestandardit ei ole kehtestatud või toode sellele ei vasta.

Euroopa Kohus meenutas, et jäätmedirektiivi kohaselt on liikmesriikidel õigus võtta aine või eseme jäätteks oleku lakkamist käsitlevaid meetmeid, kui liidu tasandil ei ole vastavaid kriteeriume kehtestatud. Selliste meetmete võtmisel peavad liikmesriigid eelkõige tagama, et aine või ese ei oma kahjulikku mõju keskkonnale ja inimese tervisele. Liikmesriigid võivad võtta otsuse iga üksikjuhtumi puhul, kuid nad võivad võtta vastu ka tehnilise standardi või eeskirja, mis käsitleb teatud kategooria jäätmeid või konkreetset jäätmeliiki. Samuti tähendab see otsustuspädevus, et liikmesriik võib leida, et teatud jäätmed ei saa lakata olemast jäätmed.

Liikmesriik peab küll tagama, et ta oma otsustusõigusega ei takistaks direktiivi eesmärkide saavutamist – jäätmete taaskasutamise ja taasväärtustatud materjalide kasutamise edendamist loodusressursside kaitsmise eesmärgil ning ringmajandusele ülemineku võimaldamist. Siiski peab liikmesriik nende eesmärkide saavutamisel arvesse võtma ka seda, et teatud ained, nagu seda on ka reoveesete, on seotud ohtudega keskkonnale ja inimese tervisele.

Arvestades liikmesriigi kaalutlusruumi leidis Euroopa Kohus, et sellisel jäätmevaldajal nagu Tallinna Vesi, ei ole õigust nõuda jäätteks oleku lakkamise kindlakstegemist liikmesriigi pädevalt asutuselt või liikmesriigi kohtult. Jäätteks oleku lakkamine võib sõltuda sellest, kas riigisisese üldaktiga on (või ei ole) kehtestatud kriteeriumid selle jäätmeliigi kohta.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-680/17: Vethanayagam (eelotsus – viisaesindusleping, kaebeõigus)

Kohtujuristi ettepanek, 28. märtsil 2019

Kaebajad on Sri Lanka kodanikest abikaasad, kes elavad Sri Lankal. Seotud isik on ühe kaebaja õde, kes on Madalmaade kodanik ja elab Amsterdamis. Kaebajad esitasid Schengeni viisa taotluse eesmärgiga külastada seotud isikut Madalmaades. Viisaesinduslepingu alusel vaatab Šveits Sri Lankal läbi Madalmaade viisataotlused. Viisataotlused jäeti rahuldamata, kuna kaebajad ei esitanud piisavalt dokumente, mis tõendavad, et neil on piisavad elatusvahendid nii viibimise ajaks kui ka tagasipöördumiseks.

Madalmaades esitatud kaebuses leiavad kaebajad, et nende kaebuse peaks läbi vaatama Madalmaad, ja et Šveits oli vaid Madalmaade esindaja. Madalmaade kohus pole aga kindel, milline riik on pädev tegema kaebajate kohta lõpliku otsuse ja kelle vastu tuleb esitada kaebus. Veel soovis kohus teada, kas kaebuse saab esitada ka seotud isik.

Kohtujurist märkis esmalt seotud isiku kaebeõiguse kohta, et viisaeeskiri (määrus (EÜ) nr 810/2009) ei määratle üheselt, millised on viisataotlejatele võimaldatavad õiguskaitsevahendid ning ei kehtesta ka konkreetset korda, mida peab järgima. Järelikult tuleb lähtuda igas liikmesriigis kehtestatud kohtusse pöördumist reguleerivatest menetluseeskirjadest. Seega viisaeeskiri **ei kohusta, aga ka ei takista, liikmesriikidel ette näha**

õigust, mille kohaselt võib viisataotluse rahuldamata jätmise otsuse peale kaebuse esitada seotud isik enda nimel.

Kohtujurist märkis järgmiseks, et kui viisaeeskirja alusel on sõlmitud esindamiskokkulepe, siis jääb ikkagi viisa andmisest keeldumise otsuse peale esitatud kaebuse menetlemise pädevus esindatavale liikmesriigile. Kohtujuristi hinnangul **jääb pädevaks liikmesriigiks viisa taotluse üle otsustamisel alati see riik, mis on külastuse sihtkoht.**

Kohtujurist leidis, et kuigi viisaeeskiri näeb ette võimaluse sõlmida esindamiskokkuleppeid, siis ei nähtu viisaeeskirjast, et sellise kokkuleppe sõlmimisega sooviti üle anda ka liikmesriigi pädevus otsustada viisataotluste üle. Esindav liikmesriik tegutseb vaid pädeva liikmesriigi nimel, ilma et pädevus üle läheks. Kuna **esindav liikmesriik tegutseb vaid esindatava liikmesriigi nimel, siis on esindatav liikmesriik ka pädev lahendama keeldumisotsuste peale esitatud kaebusi.**

Kohtujuristi hinnangul toetab tema järeldust ka viisaeeskirja eesmärk. Viisaeeskirja kohased esindamiskokkulepped sõlmitakse eesmärgiga vältida viisataotlejatele ebaproportsionaalselt suuri jõupingutusi, sõite ja kulusid seoses konsulaatidesse jõudmisega. Lisaks tuleb viisaeeskirja kohaldades arvestada tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet. Järelikult peab viisataotleja saama otsuse vaidlustada liikmesriigis, millega neil on seos, ning mis on nende külastuse sihtkoht. Vastasel juhul peaks viisataotleja tegema ebaproportsionaalselt suuri jõupingutusi seoses kohtusse kaebamisega.

Lisaks tagab selline tõlgendus viisataotlejate võrdse kohtlemise. Olukorras, kus liikmesriik on sõlminud mitmed esinduselepingud, tuleks muidu esitada kaebused erinevate riikide kohtutele ja sama liikmesriiki külastada soovivaid isikuid võidakse kohelda erinevalt. Veel tagab selline tõlgendus võimaluse vajadusel pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole.

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanek:

C-681/17: slewo (eelotsus – tarbijakaitse, internetist ostetud madratsi tagastamine)

Euroopa Kohtu otsus, 17. märtsil 2019

S. Ledowski tellis ettevõtte slewo internetipoest endale madratsi. Tüüptingimustes oli kirjas, et taganemisõigus lõpeb enne tähtaega, kui pakend on avatud sellisel kaubal, mis ei ole tagasisaatmiseks kõlblik tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel. Samuti oli kirjas, et kauba tagasisaatmise kulud kannab slewo. S. Ledowski tagastaski madratsi ja kandis saatmiskulusid. Kuna ettevõtte talle madratsi ostuhinda ja saatmiskulusid ei hüvitanud, pöördus ta kohtusse.

Saksamaa kõrgeim üldkohus peatas menetluse ja küsis Euroopa Kohtult sisuliselt, kas madrats, mille pakend on pärast kohaletoiemetamist avatud, on kaup, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel (direktiivi 2011/83 artikkel 16 punkti e tähenduses). Küsimus oli ka muu sellise kauba kohta, mis võib inimese kehaga kokku puutuda, kuid mida kaupleja saab uuesti kaubanduslikku seisukorda viia.

Tarbija võib 14 päeva jooksul sidevahendi abil sõlmitud lepingust taganeda ilma põhjust esitamata, v.a juhul, kui on tegemist erandiga. Nt on selline erand olukord, kus tegemist on suletud kaubaga, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel ning mis on pärast kohaletoiemetamist avatud.

Euroopa Kohus tõi välja, et taganemisõiguse eesmärk on kaitsta tarbijat sidevahendi abil sõlmitud lepingu korral, kuna tarbijal ei ole võimalik toodet enne lepingu sõlmimist näha. Seetõttu tuleb erandit tõlgendada kitsalt. **Erand taganemisõigusest kohaldub ainult juhul, kui selles viidatud avatud pakendiga kaupa ei ole enam üldse võimalik tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel turustada.** St asja enda olemus peab muutma võimatuks või tegema kauplejale ülemäära keeruliseks kaupa uuesti müüki panna ilma tervisekaitse või hügieeni nõudeid rikkumata. **Madrats ei ole üksnes asjaolu tõttu, et see on potentsiaalselt kasutatud, lõplikult kõlbmatu uuesti müümiseks.** Ühte ja sama madratsit kasutatakse hotellides, olemas on kasutatud madratsite turg ning kasutatud madratseid saab sügavpuhastada. Kohtu sõnul võib madratsit taganemisõiguse vaatepunktist samastada rõivaga.

Sellegipoolest rõhutas kohus, et tarbija vastutab kauba väärtuse mis tahes vähenemise eest, mis on tekkinud kauba kasutamisest, mis ei olnud vajalik kauba olemuses, omadustes ja toimimises veendumiseks, kuid ei kaota seetõttu oma taganemisõigust.

Kokkuvõttes leidis Euroopa Kohus, et **selline kaup nagu madrats, mille pakendi on tarbija pärast kauba kättesaamist eemaldanud, ei ole suletud kaup, mis ei ole kõlblik tagasisaatmiseks tervisekaitse või hügieenilistel põhjustel.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-221-17: M. G. Tjebbes jt (eelotsus - Euroopa Liidu kodakondsus, liikmesriigi ja kolmanda riigi kodakondsus)

Euroopa Kohtu otsus, 12. märtsil 2019

Neli Madalmaade kodanikku, kellel on ka teine, kolmanda riigi kodakondsus, pöördusid Madalmaade kohustusse, kuna välisminister keeldus nende passide uuendamise taotluste menetluse võtmisest. Ministri keeldumiste aluseks oli riigisisene õigus, mille kohaselt täisealine kaotab Madalmaade kodakondsuse, kui tal on ka teine, kolmanda riigi kodakondsus ning tema peamine elukoht asub 10 aastat järjest Madalmaadest ja ELis väljaspool. Nimetatud 10-aastane periood katkeb esiteks, kui isik elab 10 aasta jooksul vähemalt 1 aasta Madalmaades või ELis, või teiseks, kui isikule väljastatakse selle 10-aastase perioodi jooksul kinnitus Madalmaade kodakondsuse olemasolu kohta, või kohalik isikutunnistus. Teisel juhul hakkab dokumendi väljastamise kuupäevast kulgema uus 10-aastane tähtaeg. Lisaks sätestab riigisisene õigus, et kui alaealise vanem kaotab Madalmaade kodakondsuse ja teisel vanemal seda ei ole, kaotab ka alaealine Madalmaade kodakondsuse.

Eelotsusetaotluse esitanud Madalmaade kõrgeim halduskohus palub Euroopa Kohtul selgitada, kas selline riigisisene õigus on vastuolus ELTL artiklitega 20 ja 21, kuna võib isikutele kaasa tuua liidu kodaniku staatuse ja sellega seotud õiguste kaotamise, ilma et viidaks läbi proportsionaalsuse põhimõttest lähtuv üksikjuhtumipõhine hindamine.

Esiteks toob kohus välja, et kõnealuse riigisisese õiguse eesmärk on soov takistada isikutel, keda enam miski Madalmaadega ei seo, säilitamast Madalmaade kodakondsus. **Liikmesriigil on oma kodakondsuse omandamise ja kaotamise tingimuste kindlaksmääramisel õigus lähtuda eeldusest, et kodakondsus väljendab tegelikku sidet riigi ja ta kodanike vahel, ja siduda niisuguse sideme puudumine tema kodakondsuse tegeliku kaotamisega.** Samuti, kuna antud kohtuasjas on puudutatud isikutel nii Madalmaade, kui ka mõne muu riigi kodakondsus, ei jää isikud Madalmaade kodakondsuse kaotamisel kodakondsusetuks. Neil asjaoludel ei ole liidu õigusega põhimõtteliselt vastuolus, kui liikmesriik näeb ette isiku kodakondsuse kaotamise, mis toob omakorda kaasa ka liidu kodaniku staatuse kaotamise.

Juhul, kui liikmesriigi õigus sellist kodakondsuse kaotust lubab, tuleb aga kontrollida, kas kodakondsuse kaotamine, mis toob kaasa ka liidu kodaniku staatuse kaotamise, on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Selline kodakondsuse kaotus oleks proportsionaalsuse põhimõttega vastuolus, kui riigisisene õigus ei lubaks kaotusest puudutatud isikule tagajärgede individuaalset läbivaatamist liidu õiguse seisukohast. Seega peavad riigisisemed ametiasutused ja kohtud saama täiendavalt käsitleda kodakondsuse kaotamise tagajärgi ja vajadusel puudutatud isiku kodakondsuse *ex tunc* taastada. Proportsionaalsuse hindamise käigus peavad eeskätt pädevad asutused, aga vajaduse korral ka liikmesriigi kohtud tagama, et kodakondsuse kaotamine oleks kooskõlas hartas tunnustatud põhiõigustega, ja ennekõike, et see oleks kooskõlas õigusega perekonnaelu austamisele.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-372/18: Dreyer (eelotsus – sotsiaalkindlustus, hüvitiste maksmine)

Euroopa Kohtu otsus, 14. märtsil 2019

Abikaasad Dreyerid on Prantsuse kodanikud ja maksuresidendid. Pensionil olev R. Dreyer töötas karjääri vältel Šveitsis ning nii tema kui ka tema abikaasa on kindlustatud Šveitsi sotsiaalkindlustusskeemis. 2016. aastal kohustas Prantsuse maksuhaldur abikaasasid tasuma sotsiaalmakse, millega rahastatakse Prantsuse sotsiaalasutusi, sealhulgas eakate ja puuetega inimeste iseseisvuse heaks loodud solidaarsuskassat (CNSA). Dreyerid vaidlustasid maksude tasumise, kuna nad on kindlustatud Šveitsi sotsiaalkindlustusskeemis ja vastavalt määrusele nr 883/2004, mille järgi sotsiaalkindlustuse alal kohaldatakse vaid ühe riigi õigust, ei pea nad rahastama Prantsuse sotsiaalkindlustusskeemi. Eelotsusetaotluse esitanud Prantsuse halduskohus palus Euroopa Kohtul selgitada, kas CNSA solidaarsuskassast makstavad kaks hüvitist, iseseisvushüvitis (APA) ja puude kompenseerimise hüvitis (PCH), kvalifitseeruvad määruse mõttes „sotsiaalkindlustushüvitistena“.

Kohus tõi esiteks välja, et väljakujunenud kohtupraktika järgi **saab hüvitist pidada „sotsiaalkindlustushüvitiseks“, kui seda antakse esiteks hüvitise saajale seaduses määratletud**

olukorra alusel tema isiklike vajadusi hindamata, ning teiseks, kui see on seotud mõne määruses loetletud riskiga. Käesoleval juhul on igal vähemalt 60aastasel isikul, kes on kindlaks määratud kriteeriumide kohaselt kaotanud iseseisvuse, ning kes elab Prantsusmaal, õigus saada APAt. PCHd makstakse igale puudega isikule, kes on alla 60aastane, elab Prantsusmaal ning kelle puue vastab teatavatele eelnevalt kindlaks määratud kriteeriumidele.

Asjaolud, et hüvitise suuruse määramisel arvestatakse selle saaja elatusvahendeid ning, et APA ja PCH maksmiseks on vaja hinnata hüvitise taotleja iseseisvuse kaotuse või puude astet, ei tähenda, et hinnatakse ka individuaalselt taotleja isiklike vajadusi. Iseseisvuse kaotust (APA puhul) ja puuet (PCH puhul) hindab kas arst või sotsiaaltöötaja eelnevalt kehtestatud standardite alusel. Seega vastavalt kohtupraktikale, toimub hindamine objektiivsete ja seaduses määratletud kriteeriumide põhjal.

Seega leidis kohus, et APA ja PCH kvalifitseeruvad „sotsiaalkindlustushüvitisteks“ määruse mõttes, kuna neid antakse hüvitise saaja isiklike vajadusi individuaalselt hindamata - hüvitise saaja elatusvahendeid võetakse arvesse üksnes nende hüvitiste tegeliku suuruse arvutamiseks objektiivsete ja seaduses määratletud kriteeriumide alusel.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-724/17: Skanska Industrial Solutions jt (eelotsus – ELTL artikli 101 alusel kahju hüvitist maksma kohustatud isikute kindlakstegemine)

Euroopa Kohtu otsus, 14. märtsil 2019

1994. aastast 2002. aastani tegutses Soome asfalditurul kartell, mis hõlmas turu jagamist, hindade kindlaksmääramist ja kindlahinnalistel hangetel pakkumuste esitamist. Kartellis osalesid muu hulgas äriühingud, mis peale konkurentsioiguse rikkumist restruktureeriti selliselt, et rikkumise toime pannud äriühingud likvideeriti.

Eelotsusetaotluse esitanud Soome kõrgeimasse kohtusse jõudis vaidlus küsimuses, kas Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (ELTL) artikli 101 tõhususe tagamiseks tuleb selle rikkumise tagajärjel kahju hüvitamise eest vastutuse omistamisele kohaldada majandusliku järjepidevuse põhimõtet sama moodi, nagu seda tehakse trahvide määramisel.

Soome kõrgeim kohus soovis muuhulgas teada, kas ELTL artiklit 101 tuleb tõlgendada nii, et olukorras, kus kartellis osalenud äriühingute aktsiad on omandanud kartellis mitteosalenud äriühingud (kes on küll rikkumise toime pannud äriühingud lõpetanud, kuid jätkanud nende majandustegevust), saab viimaseid pidada vastutavaks kartelliga tekitatud kahju eest.

Euroopa Kohus leidis, et vastutus liidu konkurentsioiguse normide rikkumisega tekitatud kahju eest on isikliku laadi, mistõttu peab rikkumisega tekitatud kahju eest vastutama neid norme rikkunud „ettevõtja“. Tuginedes aga oma varasemale praktikale, kordas Euroopa Kohus, et restruktureerimise olukorras, kus konkurentsioiguse rikkumise toime pannud isik on likvideeritud, võib uus isik siiski vastutada eelneva konkurentsioiguse normide vastase käitumise eest. Seda juhul, kui need kaks isikut on majanduslikus mõttes samad. Kohus leidis

seega, et mõiste „ettevõtja“ ulatus ELTL artikli 101 tähenduses, mis on Euroopa Liidu õiguse autonoomne mõiste, ei saa olla erinev olukorras, kus Euroopa Komisjon määrab trahve määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel, ja olukorras, kus liidu konkurentsioiguse rikkumise tagajärjel esitatakse kahju hüvitamise hagi. Seega juhul, kui uued loodud äriühingud on juriidiliste isikutena taganud rikkumise toime pannud äriühingute majandusliku järjepidevuse, saab neid lugeda vastutavaks kartelliga tekitatud kahju eest.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-569/17: Euroopa Komisjon vs Hispaania Kuningriik (kohtujuristi ettepanek – direktiivi ülevõtmine, rahalised karistused)

Kohtujuristi ettepanek, 28. märtsil 2019

Komisjon esitas Hispaania vastu hagi, kuna liikmesriik ei täitnud direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustust. Tegemist on 2014. aasta direktiiviga 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta, mis tuli üle võtta 21. märtsiks 2016. Komisjon taotles, et kohus määraks Hispaaniale ELTL artikli 260 lõike 3 kohaselt karistusmaksu summas 105 991,60 eurot päevas alates Euroopa Kohtu otsusest, millega tuvastatakse rikkumine. Seega on antud asjas küsimus selles, kas Hispaania on oma kohustusi rikkunud ning kui, siis milline peaks olema rahaline karistus. Eelkõige annab kohtuasi Euroopa Kohtule võimaluse tõlgendada ELTL artikli 260 lõiget 3, mille alusel saab Euroopa Kohus määrata rahalisi karistusi kiirendatud korras, kuid mille kohaldamisala on põhjustanud vaidlusi.

Kohtujurist viitas Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt ei saa liikmesriik põhjendada liidu õigusest tulenevatest kohustustest kinni pidamata jätmist oma õiguskorras kehtivate sätete, valitseva praktika või olukorraga, nagu parlamendivalimiste korraldamine või valitsuse ajutisus. Antud juhul ei vaidle Hispaania vastu, et ta jättis täitmata kohustuse direktiiv üle võtta ja teatada meetmetest põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpuks, s.o 18. jaanuariks 2017 (Hispaania sõnul võetakse vastav seadus vastu 14. veebruaril 2019). Seepärast tegi kohtujurist kohtule ettepaneku tuvastada, et **komisjoni esimene väide liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta on põhjendatud**.

Kohtujuristi sõnul on käesolevas asjas keskne küsimus, kas karistusmaks on proportsionaalne. Sellest tulenevalt tekib ka küsimus seoses rahaliste karistuste määramisega ELTL artikli 260 lõike 3 alusel, eeskätt, kas kohtul on õigus kasutada sama meetodit, kui ELTL artikli 260 lõike 2 alusel. Samuti, kuigi ei ole vaidlust, et antud juhul kohaldub ELTL artikli 260 lõike 3, tekib siiski küsimus, mida tähendab selles „teatamata jätmine“.

Kohtujuristi sõnul ei sisalda „teatamata jätmine“ endas üksnes kohustust ülevõtmismeetmetest teatada, vaid ka materiaalsoõiguslikku direktiivi ülevõtmise kohustust. **See hõlmab nii praegust olukorda, kus liikmesriik pole üldse ülevõtmismeetmetest teatanud, aga ka olukorda, kus liikmesriik on teatanud meetmetest, mis kujutavad endast direktiivi mittetäielikku või ebakorrektselt ülevõtmist**. Selline tõlgendus on kõige rohkem kooskõlas eesmärgiga tagada, et ELTL artikli 260 lõike 3 oleks tõhus vahend selleks, et liikmesriigid direktiivid õigel ajal üle

võtaksid. Kohtujurist leiab nii vaatamata mööndusele, et mittetäieliku ja ebakorrekse ülevõtmise vahele ei saa tõmmata selget eristusjoont, ning et komisjoni märkimisväärne kaalutusõigus võib jätta liikmesriigi ilma kaalutusõigusest valida direktiivide ülevõtmise vorm ja meetodid.

Asjaolu, et ELTL artikli 260 lõikega 2 on ette nähtud karistused „topeltrikkumise“ eest, mis seisneb liidu õiguse rikkumises ja Euroopa Kohtu esimese otsuse täitmata jätmises, samas kui ELTL artikli 260 lõikega 3 on ette nähtud karistus ühe liidu õiguse rikkumise eest, ei muuda kohtujuristi arvates seda, et mõlemad sätted puudutavad liidu esmase õiguse rikkumist. Arvestades muu hulgas ka sätete ühesugust sõnastust, ning ELTL artikli 260 lõike 3 eesmärki võidelda direktiivide ülevõtmisega hilinemise vastu, **peab Euroopa Kohus juhinduma oma varasemast asjakohasest praktikast ELTL artikli 260 lõike 2 kohta.**

Komisjon asus rikkumise kestuse suhtes seisukohale, et karistusmaks tuleb arvutada päevast, mil möödus direktiivi ülevõtmise tähtaeg kuni päevani, mil komisjon otsustas pöörduda kohtusse. Seevastu kohtujuristi arvates kestis rikkumine põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpust kuni kohtuistungiku kuupäevani.

Nendel kaalutlustel tegi kohtujurist ettepaneku **määrata Hispaaniale karistusmaks 105 991,60 eurot päevas alates kohtuotsuse kuulutamisest kuni kuupäevani, mil Hispaania teatab komisjonile direktiivi täitmiseks vajalike normide vastuvõtmisest.**

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).